

Dôvodová správa
ku Východiskám pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít KSK
na roky 2016 – 2020

Základným dokumentom, ktorý určuje priority v oblasti rozvoja kraja je **Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK na roky 2016-2022** (ďalej len „Program“). V programe sa konštatuje, že situácia rómskeho etnika sa neustále zhoršuje – príslušníci už niekoľkých generácií sú sociálne degradovaní, pretože nemajú šancu uplatniť sa na trhu práce.

Predkladaný dokument „**Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít Košického samosprávneho kraja na roky 2016-2020**“ (ďalej len „Východiská“) vytvára rámec pre budúce možnosti riešenia problémov marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len MRK) v rámci Košického samosprávneho kraja (ďalej len KSK). Ciele identifikované v predkladanom dokumente korešpondujú so strategickými a špecifickými cieľmi Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja KSK na roky 2016-2022, aj keď program neobsahuje priamo opatrenia určené pre riešenie problémov marginalizovaných rómskych komunít.

Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít Košického samosprávneho kraja na roky 2016-2020 budú základným dokumentom Košického samosprávneho kraja pre oblasť riešenia situácie marginalizovaných rómskych komunít v rámci zákonne stanovených kompetencií KSK v tejto oblasti.

Dôvodom pre vypracovanie **Východísk pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít Košického samosprávneho kraja na roky 2016-2020** je absencia strategického materiálu na úrovni KSK, ktorý by komplexne riešil oblasť sociálne vylúčených komunít-marginalizovaných rómskych komunít v KSK.

Pri príprave Východísk pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít Košického samosprávneho kraja na roky 2016-2020 a pri formulovaní problémov marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len MRK) a následne strategického rámca boli východiskovými dátami údaje z analýz:

- vybraných strategických dokumentov týkajúcich sa riešenia problémov MRK na európskej, národnej a regionálnej úrovni,
- národných projektov zameraných na riešenie problémov MRK,
- sociálnych problémov rómskych komunít žijúcich na území KSK získaných výskumom realizovaným v rámci prípravy dokumentu.

Vypracovaním Východísk bola začiatkom roka 2015 poverená Agentúra na podporu regionálneho rozvoja Košice, n.o. (ďalej len „Agentúra“) v súčinnosti s referátom pre integráciu sociálne vylúčených komunít, Odboru sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja (ďalej len „OSVaZ“), odborná skupina zložená z 20 odborníkov pôsobiacich v oblasti sociálne vylúčených komunít (zástupcovia ÚPSVaR, Implementačnej agentúry Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny a regionálnej kancelárie Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity so sídlom v Košiciach, zástupcovia vysokých škôl, zástupca mesta Košice, zástupcovia Regionálneho úradu verejného zdravotníctva, Krajského školského úradu, členovia Sociálnej komisie Zastupiteľstve KSK, zástupcovia tretieho sektora- poskytovateľa sociálnych služieb v komunitných centrách).

Proces prípravy východísk pozostával z nasledujúcich krokov:

- **v termíne do 31.8.2015** - prebehol zber analytických údajov z územia kraja, dotazníkové prieskumy u vybraných obcí a miest, osobné rozhovory, vyhodnotenie analytickej fázy;
- **v októbri a novembri 2015** - Agentúra predložila spracovanú analytickú časť stratégie na pripomienkovanie KSK, pripomienky boli skompletizované a zaslané Agentúre. Na ich základe bolo pristúpené k úplnému prepracovaniu analytickej časti východísk.
- **v decembri 2015** bolo na pracovnom stretnutí s Agentúrou a prizvanými odborníkmi-expertmi dohodnuté a navrhnuté zostručnenie a sprehl'adnenie analytickej časti v zmysle pripomienok Referátu pre integráciu sociálne vylúčených komunít. Súčasne bol pripravený prvý návrh priorít a opatrení východísk.
- **vo februári- marci 2016** bol návrh východísk pozostávajúci z analytickej a strategickej časti predložený na interné pripomienkové konanie odborom Úradu KSK- odbor školstva, odbor kultúry a cestovného ruchu, odbor regionálneho rozvoja, územného plánovania a životného prostredia. Súčasne bol návrh východísk predložený na pripomienkovanie sociálnej komisii, školskej komisii, kultúrnej komisii a komisii regionálneho rozvoja. Po zapracovaní interných pripomienok bol návrh východísk zverejnený na verejné pripomienkovanie na web stránke KSK v časti sociálne vylúčené komunity (OSVaZ), ako aj na hlavnej stránke úradu KSK.

V priebehu spracovania východísk sa konali pracovné stretnutia zamestnancov OSVaZ so zástupcami Agentúry a externými odborníkmi, na ktorých sa postupne vytvárala predkladaná konečná verzia Východísk pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít Košického samosprávneho kraja na roky 2016-2020 predkladaná Zastupiteľstvu KSK.

Samotný dokument „**Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít KSK na roky 2016-2020**“ pozostáva z dvoch hlavných častí – **analytickej a strategickej.**

1. Analytická časť- analýzy slúžia nielen ako východisko pre navrhované ciele a opatrenia, ale tiež ako zásadný zdroj informácií pre evaluáciu strategického rámca a akčných plánov jednotlivých odborov, t.j. bude môcť byť jednoznačne konštatované, či sa zmenili podmienky života rómskych komunít v KSK a do akej miery.

Analytickú časť tvoria tieto oblasti:

- Strategické dokumenty vzťahujúce sa k marginalizovaným rómskym komunitám

V prehľade sa zameria pozornosť na najdôležitejšie dokumenty súvisiace s integráciou Rómov na európskej, národnej a regionálnej úrovni, pričom ich osvojenie poskytuje inšpiráciu a poznanie v podobe mnohých zistení, faktov, skúseností či už z jednotlivých členských štátov EÚ alebo regiónov Slovenska, konkrétnych usmernení a opatrení, aplikovateľných pri formulovaní východísk pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít žijúcich na území Košického kraja

- Národné projekty zamerané na riešenie problémov marginalizovaných rómskych komunít

V predošlom programovom období 2007-2013 boli z hľadiska riešenia problémov MRK výrazným prínosom tri národné projekty - Zdravé komunity, Komunitné centrá a Terénna sociálna práca, na ktoré zameraním nadväzujú národné projekty aj v programovom období 2014-2020.

-Popis stavu rómskych komunít na území Košického kraja- početnosť Rómov, typy osídlení a priestorové umiestnenie rómskych osídlení, bývanie a dostupnosť služieb pre Rómov, sociálna oblasť, zhodnotenie sociálnych služieb krízovej intervencie v Košickom kraji, zdravotníctvo, vzdelávanie, zamestnanosť, kultúrne a športové aktivity rómskeho obyvateľstva, občianska a politická participácia rómskeho obyvateľstva.

-Analýza problémov- hlavným cieľom bolo identifikovať aktuálne problémy rómskych komunít z pohľadu majority a tiež samotných Rómov. Získané údaje boli analyzované tak, že boli vytvorené modelové schémy, ktoré ukázali identifikované problémy včlenené do širších súvislostí a to zvlášť pre rôzne typy rómskych komunít. Výskum si kládol za cieľ pochopiť rôzne vnímanie hĺbky problémov Rómov v rôznych typoch rómskych komunít - segregovaných, separovaných, integrovaných.

2.Strategická časť- strategický rámec obsahuje strategický cieľ, priority, prioritné ciele a opatrenia, ktorých dosiahnutím je možné aspoň z časti zlepšiť situáciu Rómov žijúcich v KSK.

Zámerom bolo formulovať strategický rámec tak, aby ho bolo možné realizovať v rámci kompetencií Úradu KSK. Navrhované priority nielen korešpondujú s výsledkami prezentovanými v analytickej časti, ale súčasne aj zacielujú pozornosť na riešenie závažných problémov rómskych komunít v Košickom kraji. Priority sú svojím charakterom prierezové – vyžadujú participáciu rôznych odborov Úradu KSK, nielen odboru sociálnych vecí a zdravotníctva, v rámci ktorého funguje aj Referát pre integráciu sociálne vylúčených komunít. Navrhnutý integrovaný prístup je v súlade s trendom politiky Európskej únie nahrádzať fragmentované intervencie, ktoré sa vykonávajú na úrovni projektov.

Strategickú časť tvoria:

- Mechanizmus implementácie Východísk

Mechanizmus implementácie Východísk pre integráciu MRK je postavený na týchto pilieroch:

- Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len Východiská) sú základným rozvojovým dokumentom Košického samosprávneho kraja a na ktoré sa musí prihliadať pri realizovaní všetkých plánovaných rozvojových aktivít v rámci Úradu KSK.
- Za realizáciu Východísk pre integráciu MRK je zodpovedný Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja - Referát pre integráciu sociálne vylúčených komunít
- Východiská pre integráciu marginalizovaných rómskych komunít, jednotlivé ciele a opatrenia na ich dosiahnutie sú schválené na úrovni zastupiteľstva KSK.
- Podrobné aktivity jednotlivých odborov Úradu KSK sú uvedené v 2-ročných akčných plánoch schválených na úrovni porady predsedu KSK a sú premietnuté v programovom rozpočte KSK.

KSK bude pri realizácii jednotlivých opatrení a aktivít vystupovať v závislosti od ich charakteru ako **realizátor** alebo ako **partner/iniciátor**. Ako realizátor zrealizuje aktivity v ktorých má priamu kompetenciu. Ako partner bude KSK vystupovať pri realizácii aktivít inými subjektmi, prípadne môže niektoré aktivity iniciovať a konať proaktívne v prospech rómskych komunít na území Košického kraja.

-Akčný plán realizácie Východísk pre integráciu MRK na roky 2016-2017

Hlavným nástrojom realizácie je akčný plán, ktorý predstavuje najflexibilnejšiu časť Východísk pre integráciu MRK. Spracováva ho Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja - Referát pre integráciu sociálne vylúčených komúnit spolupráci s nasledovnými odbormi Úradu Košického samosprávneho kraja: **Odbor školstva, Odbor kultúry a cestovného ruchu, Odbor regionálneho rozvoja, územného plánovania a životného prostredia.**

Akčný plán bude podkladom k tvorbe rozpočtu Košického samosprávneho kraja, aby navrhnuté aktivity a úlohy mali plánované aj skutočné finančné krytie. Zostavuje sa na obdobie **dvoch rokov.**

Akčný plán na prvé dva roky bude mať rozpracované aktivity až na úroveň konkrétnych úloh a jeho súčasťou majú byť zadané projektové zámery, teda také aktivity, ktoré je možné realizovať aj prostredníctvom projektov s podporou externých finančných zdrojov.

Monitorovanie plnenia akčného plánu sa bude vykonávať na týchto úrovniach:

- úroveň koordinátora (Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja - Referát pre integráciu sociálne vylúčených komúnit) – **1 x polročne,**
- úroveň Predsedu KSK - **1 x ročne.**
- úroveň komisií Zastupiteľstva KSK a Zastupiteľstva KSK – **1 x ročne.**

Záver z všetkých úrovní monitorovania budú podkladom pre úpravy, doplnky a zmeny akčného plánu.

Plnenie akčného plánu ako nástroja vyhodnocovania plnenia Východísk z úrovne Úradu KSK za plánované obdobie sa bude každoročne predkladať **prostredníctvom Informatívnej správy na zasadnutí Zastupiteľstva KSK.**

Košice 19. 05. 2016

Spracovali: Ing. Zuzana Jusková, vedúca Odboru sociálnych vecí a zdravotníctva Úradu Košického samosprávneho kraja
Ing. Dagmar Plančárová, vedúca referátu pre integráciu sociálne vylúčených komúnit, Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva